

**Wymagania edukacyjne dla uczniów klas V
na poszczególne oceny z przedmiotu: Historia i społeczeństwo**

aby uzyskać ocenę wyższą należy wykazać się wiedzą na ocenę niższą.

NIEDOSTECZNY

UCZEŃ:

- Nie wie, co to jest wiek.
- Nie umie określić na podstawie daty rocznej wieku.
- Nie wie, kim byli: Stanisław August Poniatowski, Krzysztof Kolumb.
- Nie zna dat: 1410, 1492, 1795.
- Nie zna pojęć: dynastia, unia, odrodzenie, oświecenie, reformacja, monarchia, republika. Nie potrafi na osi czasu zlokalizować średniowiecza, renesansu i oświecenia.
- Nie potrafi wskazać na mapie: Krakowa, Warszawy, Wilna, ziem polskich pod zaborami.

DOPUSZCZAJĄCY

UCZEŃ:

- Wie, co to jest wiek.
- Umie określić na podstawie daty rocznej wiek.
- Potrafi uporządkować chronologicznie 3 najważniejsze wydarzenia z historii Polski do 1795 roku.
- Wie, czym zajmowali się w średniowieczu: rycerze i zakonnicy.
- Umie na podstawie rysunku nazwać elementy średniowiecznego miasta.
- Odczytuje z mapy umieszczonej w podręczniku nazwy najważniejszych plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie w X wieku.
- Wie, skąd pochodzi nazwa Polska.

- Wie, kim byli: Mieszko I, Bolesław Chrobry, Kazimierz Wielki. Zna daty: 966, 1000, 1364 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu. Zna pojęcia: dynastia, średniowiecze, unia, monarchia.
- Potrafi na osi czasu zlokalizować: czasy prehistoryczne, starożytność, średniowiecze. Potrafi wskazać na mapie: Kraków, Warszawę.
- Zna daty: 1410, 1492, 1795 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu.
- Zna pojęcia: dynastia, unia, odrodzenie, oświecenie, reformacja, monarchia, republika, rozbiory.
- Potrafi na osi czasu zlokalizować: średniowiecze, renesans, oświecenie.
- Potrafi wskazać na mapie: Kraków, Warszawę, Wilno, ziemie polskie pod zaborami, Stany Zjednoczone, Francję.

DOSTATECZNY

UCZEŃ:

- Wie, co to jest era.
- Posługuje się następującymi pojęciami: monarchia, republika, żak, gotyk, senior, wasal. Opowiada legendę o palczatkach państwa polskiego.
- Wymienia narzędzia rolnicze używane przez Słowian.
- Umie wskazać na mapie cztery plemiona polskie zamieszkujące poszczególne ziemie.
- Zna daty: 1025, 1226, 1320, 1370, 1385, 1411 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu.
- Potrafi na podstawie ilustracji opisać wygląd słowiańskiego grodu. Określa okoliczności, w jakich doszło do chrztu Polski.
- Wie, kim byli: Bolesław Krzywousty, Konrad Mazowiecki, św. Wojciech, Otton III, Władysław Łokietek, Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło, Jadwiga, Zygmunt Stary, Zygmunt August, Mikołaj Rej, Jan Kochanowski.
- Wyjaśnia znaczenie terminów: relikwie, koronacja.
- Opisuje przebieg zjazdu gnieźnieńskiego.

- Ocenia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego w historii państwa polskiego.
- Wyjaśnia znaczenie terminów: styl romański, styl gotycki, skryptorium, rozeta, rycerz, paż, giermek, mieszczanin.
- Wymienia surowce budowlane, których używano w średniowieczu. Potrafi opisać turniej rycerski.
- Określa funkcję, jaką pełniły zamki w średniowieczu.
- Wymienia cechy idealnego rycerza.
- Odnajduje na mapie w podręczniku Pomorze Gdańskie, Wielkopolskę, Mazowsze, Małopolskę. Wymienia osiągnięcia trzy Kazimierza Wielkiego.
- Wyjaśnia, dlaczego Kazimierz uzyskał przydomek *Wielki*.
- Posługuje się następującymi pojęciami: stan, sejm walny, wolna elekcja, przywilej, konstytucja, manufaktura, szlachta, renesans, humanizm, folwark, pańszczyzna.
- Umie wskazać na mapie: Krew, tereny odkryte podczas wielkich odkryć geograficznych, Grunwald, Wiedeń.
- Przedstawia przebieg bitwy pod Grunwaldem.
- Zna daty: 1498, 1519 – 21, 1569, 1517, 1569 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu.
- Wie, kim byli: Vasco da Gama, Ferdynand Magellan, Marcin Luter, Leonardo da Vinci, Zygmunt August, Mikołaj Kopernik, Jan III Sobieski, Henryk Walezy, Stefan Czarniecki, Tadeusz Kościuszko, Wolter, Monteskiusz.
- Tłumaczy, na czym polegała teoria Mikołaja Kopernika. Przedstawia skład sejmu walnego.
- Wymienia różne grupy tworzące stan szlachecki.
- Wymienia postanowienia unii lubelskiej.
- Wymienia państwa, którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku i wskazuje je na mapie.
- Opisuje na podstawie ilustracji uzbrojenie husarza. Omawia reformy Sejmu Wielkiego.
- Wymienia główne postulaty Konstytucji 3 maja. Wymienia państwa, które dokonały rozbiorów Polski.

- Określa przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego. Wskazuje role kosynierów w walkach powstańczych.
- Umie wymienić najważniejsze odkrycia i wynalazki XVII i XVIII wieku.
- Potrafi wymienić najważniejsze bitwy oręża polskiego w XVII wieku.
- Na podstawie ilustracji i tekstu z podręcznika wymienia charakterystyczne cechy sztuki barokowej i klasycystycznej.
- Tłumaczy, czym była *Wielka encyklopedia francuska*

DOBRY

UCZEŃ:

- Podaje imiona i nazwiska autorów średniowiecznych kronik zawierających legendy o początkach państwa polskiego.
- Charakteryzuje wierzenia mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu. Potrafi opisać przyczyny przyjęcia chrztu.
- Określa, jaką rolę ogrywali duchowni w państwie Mieszka I.
- Wskazuje na mapie w podręczniku Gdańsk, Gniezno, ziemie Prusów oraz biskupstwa utworzone w Polsce.
- Określa skutki misji i męczeńskiej śmierci Wojciecha.
- Potrafi przedstawić dokonania Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego.
- Zna i ocenia wzorzec osobowy rycerza.
- Umie opisać życie zakonne.
- Potrafi opisać proces powstawania ksiąg i ich rozpowszechniania. Umie wskazać główne cechy gotyku.
- Porównuje styl romański i gotycki.
- Potrafi wyjaśnić zwroty: *benedyktyńska praca, przeczytać książkę od deski do deski*.
- Tłumaczy, na czym polegały turnieje rycerskie.

- Odróżnia na podstawie ilustracji budynki zbudowane w stylu romańskim i gotyckim. Stosuje pojęcia: skryptorium, pergamin, uniwersytet, paż, giermek, hołd lenny. Wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski.
- Wyjaśnia, jakie znaczenia miało dla Polski utrata Pomorza Gdańskiego.
- Potrafi wyjaśnić sens powiedzenia: *Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.*
- Zna daty: 1343, 1411, 1466 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu. Potrafi przedstawić dokonania Stanisława Augusta Poniatowskiego.
- Potrafi opisać okoliczności unii polsko – litewskiej w Krewie i w Lublinie.
- Tłumaczy, jakie znaczenie miało dla Polski ponowne przyłączenie Pomorza Gdańskiego. Umie wymienić główne ośrodki i osiągnięcia renesansu.
- Stosuje pojęcia: patrycjat, plebs, monarchia absolutna, kmiecie, zagrodnicy, komornicy, pospólstwo, terror, artykuły henrykowskie, demokracja szlachecka, heliocentryzm, husaria, racjonalizm.
- Wymienia głównych odkrywców i ich dokonania.
- Wskazuje na mapie lądy i trasy, które przebyli Bartłomiej Diaz, Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan.
- Umie wskazać przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych. Określa, czym charakteryzowała się epoka renesansu.
- Wymienia co najmniej dwa dzieła sztuki renesansowej.
- Potrafi wyjaśnić twierdzenie *Rzeczpospolita szlachecka.*
- Określa znaczenie, jakie miało dla Rzeczpospolitej wprowadzenie wolnej elekcji. Tłumaczy, co gwarantowały szlachcie zapisy konfederacji warszawskiej. Opowiada, jaką rolę odegrał Stefan Czarniecki w wojnie ze Szwedami.
- Określa skutki zwycięstwa polskiego pod Wiedniem.
- Wymienia przyczyny słabości i upadku Polski w XVIII wieku, dzieląc je na wewnętrzne i zewnętrzne.
- Wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w czasie I i II

rozbioru. Wymienia działaczy, którzy dążyli do przeprowadzenia reformy państwa polskiego. Tłumaczy, dlaczego Tadeusz Kościuszko wydał *Uniwersał Połaniecki*.

- Wymienia miejsca głównych starć powstańców kościuszkowskich z armią rosyjską. Wyjaśnia, dlaczego wielu myślicieli oświeceniowych krytykowało Kościół. Tłumaczy, co spowodowało postęp nauki w epoce oświecenia.
- Zna daty: 1489, 1573, 1569, 1655 – 1660, 1683, 1776, 1789 i potrafi je zaznaczyć na osi czasu.
- Umie wymienić najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja.

BARDZO DOBRY

UCZEŃ:

- Umie narysować uproszczone drzewo genealogiczne Piastów. Wyjaśnia, na czym polegał słowiański obrzęd postrzyżyn.
- Porównuje przebieg współczesnych granic Polski z zasięgiem panowania Mieszka I, korzystając z mapy w podręczniku oraz aktualnej mapy politycznej Europy.
- Omawia plany Ottona III dotyczące utworzenia cesarstwa chrześcijańskiego. Wskazuje na fotografiach przyporę, portal, rozetę.
- Przedstawia informacje na temat zabytków romańskich i gotyckich znajdujących się w jego miejscowości.
- Podaje przykłady miejsc w Polsce, w których znajduje się zamek wzniesiony w średniowieczu lub ruiny tego typu budowli.
- Przedstawia, jak zmieniały się metody produkcyjne wykorzystywane w średniowiecznym rolnictwie.
- Porównuje wieś współczesną ze średniowieczną.
- Ocenia politykę Krzyżaków i działalność zakonu na

podbitych ziemiach. Ocenia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Kazimierza Wielkiego.

- Zna okoliczności powstania Akademii Krakowskiej i jej organizację.
- Potrafi uporządkować chronologicznie najważniejsze wydarzenia z historii Polski.
- Określa, na podstawie drzewa genealogicznego dynastii Piastów i Andegawenów pokrewieństwo łączące przedstawicieli tych rodów.
- Porównuje przebieg dwóch wojen z Krzyżakami, które Polska prowadziła w XV wieku., oraz wskazuje na wynikające z tych konfliktów korzyści.
- Tłumaczy, jaki wpływ miały odkrycia geograficzne na wyobrażenia ludzi o świecie. Tłumaczy, jakie znaczenia dla krajów europejskich miały kolonie.
- Formułuje wnioski dotyczące niewolnictwa i wyraża swoją opinię na ten temat.
- Omawia wpływ wynalazku Jana Gutenberga na zmianę światopoglądu ludzi na przełomie epok średniowiecza i renesansu.
- Wskazuje na wpływy włoskie w Polsce ostatnich Jagiellonów.
- Wymienia charakterystyczne elementy architektury renesansowej.
- Porównuje, jaką rolę pełnił dawniej Zamek Królewski, z przeznaczeniem współczesnej siedziby prezydenta Polski.
- Tłumaczy, na czym polegała przemiana rycerstwa w stan szlachecki.
- Porównuje szlachecki sejm walny i współczesny parlament Polski.
- Wymienia przyczyny wzrostu gospodarczego znaczenia szlachty.
- Określa funkcję poszczególnych zabudowań wchodzących w skład folwarku szlacheckiego. Porównuje funkcjonowanie portów morskich w XVI i XXI wieku.
- Omawia prawa grup wyznaniowych we współczesnej Polsce. Wskazuje różnice między *artykułami henrykowskimi* a *pacta conventa*.
- Wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych przez wojsko polskie w XVII wieku.
- Porównuje zasięg terytorialny Rzeczypospolitej Obojga Narodów z granicami współczesnej Polski.
- Ocenia postawę Tadeusza Rejtana.

- Omawia skutki reformy oświaty w okresie stanisławowskim.
- Porównuje Konstytucję 3 maja z obowiązującą obecnie konstytucją z 1997 roku.
- Ocenia okoliczności, które spowodowały upadek Polski w XVIII wieku. Opowiada o późniejszych losach Tadeusza Kościuszki.
- Porównuje sztukę barokową i klasycystyczną.
- Opowiada o rozwoju teatru i literatury w epoce baroku.
- Umie wymienić główne osiągnięcia polskiego odrodzenia. Umie wskazać na zmiany w ustroju Rzeczypospolitej i ocenić je. Potrafi odnaleźć idee oświecenia we współczesności.
- Umie uzasadnić, dlaczego dzień 3 maja jest świętem państwowym.
- Wie, kim byli: Jan Gutenberg, Robespierre, Jan Kalwin, Kara Mustafa, Ludwik XVI.
- Potrafi wytłumaczyć, dlaczego Targowica jest symbolem zdrady.
- Potrafi porównać bitwy średniowieczne z bitwami XVII wieku.

CELUJĄCY

Uczeń wykazał się wiadomościami na bardzo dobrym poziomie, rozwija samodzielnie swoje zainteresowania historią, wykazuje się wiedzą ponadprogramową, bierze udział i zajmuje czołowe miejsca w konkursach historycznych na szczeblu rejonu, województwa, między województwa, kraju.